

REFLECTAREA STATISTICĂ A INFRACTIUNII DE OMOR

STATISTICAL REFLECTION OF THE CRIME OF MURDER

DOI: 10.5281/zenodo.4300305

CZU: 343.61:311

Alexandru CICALA,
doctor în drept,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova

SUMMARY

In this article we intend to submit to a statistical-forensic analysis of the crime of murder registered on the territory of the Republic of Moldova, during the years 2018-2019. Only after an analysis of this type of crime can be generalized the information about the quantitative characteristics of the crime, the causes and conditions of this phenomenon, the personality of the offender, the victim of the crime, etc. This information allows the revelation of the legitimacies and particularities typical of the studied phenomena, as well as the dependence or interaction between them. As a result, the necessary information can be obtained for the development of various crime prevention measures, including the assessment of that system of effective measures.

Keywords: murder, crime, murder, analysis, mobile method, fixed method, place of commission, time of commission.

REZUMAT

În acest articol ne propunem să supunem unei analize statistico-criminalistice a infracțiunii de omor înregistrate, pe teritoriul Republicii Moldova, pe parcursul anilor 2018-2019. Doar în urma unei analize a acestui gen de infracțiune pot fi generalizate informațiile despre caracteristicile cantitative ale criminalității, cauzele și condițiile acestui fenomen, personalitatea infractorului, victima infracțiunii etc. Această informație permite relevarea legităților și particularităților tipice fenomenelor studiate, precum și dependența sau interacțiunea dintre ele. Ca urmare, pot fi obținute informații necesare pentru elaborarea diferitor măsuri de prevenire a criminalității, inclusiv pentru aprecierea respectivului sistem de măsuri eficiente.

Cuvinte-cheie: omor, infracțiune, crimă, analiză, metoda mobilă, metoda fixă, locul de comitere, timpul de comitere.

Introducere. Omul este cel ce creează bunurile și valorile umane, fapt pentru care viața lui apare ca valoare primară și absolută, condiție importantă pentru continuitatea biologică a grupului social, ea reprezentând astfel o valoare socială.

Omul reprezintă suprema creație a lu-

mii, singura ființă superioară din universul cunoscut, înzestrată cu conștiință. El este creatorul tuturor bunurilor materiale și spirituale, care, fiind transmise din generație în generație, asigură progresul continuu al societății, spiritul său continuu neobosit, tinde mereu spre perfecți-

onare. Totodată, spre deosebire de toate celelalte ființe, omul este acela care reușește să-și domine pornirile primare.

Odată pătruns în lume, omul a încetat să fie un animal dominat și călăuzit exclusiv de instincte. În procesul evoluției sale social-istorice a reușit performanța de a și le stăpâni, de a le orienta direcțiile. Omul poate refuza chemări instinctuale, le poate reprima, se poate abține, poate amâna răspunsurile la aceste chemări sau se poate converti sensul. Omul reușește să ridice la înălțimea unor principii fundamentale de viață tot ceea ce este bun, adevărat și drept, impunându-se în plan etic și dând dovadă de personalitate.

Viața omului apare astfel ca valoare primară și absolută, indispensabilă manifestării în sine și, ceea ce este mai important, condiție a continuității biologice a grupului social. În această privință, încă în urmă cu două milenii, Titus Lucretius afirma: „vitaque manicipio nulli datur, omnibus usus” (viața nu este proprietatea nimănui, ci uzufructul tuturor), atrăgând astfel atenția asupra importanței valorii vieții persoanei, sub aspectul succesiunii generațiilor și permanenței omului în lume.

Rezultate și discuții. După cum se constată în nenumărate studii, viața este un fenomen complex. Ca formă superioară de mișcare, ea are la bază procese biologice și psihice, care își subordonează procesele inferioare (chimice, fizice, mecanice). Dar mai presus de toate ea este un fenomen social, o valoare socială, adică acea relație socială care, reglementată din punct de vedere juridic, constituie dreptul absolut la viață al persoanei umane.

Și totuși, deși nimeni nu contestă acest adevăr, realitatea ne arată că în societate s-au produs și continuă să se producă acte de suprimare cu vinovăție a vieții omului, ceea ce este în discordanță flagrantă cu

idealurile de libertate și dreptate pentru care a luptat omenirea. Aceste acte apar vădit contrastante cu prestigiul creator al omului și mândria pe care el o manifestă, fiind totodată de mare pericolozitate, datorită caracterului lor ireparabil și incompatibil cu ordinea de drept. După cum afirmă I. Dobrinescu, „nu există compensație în unități convenționale de schimb pentru pierderea vieții persoanelor apropiate sau a altor persoane din grup, nici pentru investiția de ordin material și spiritual cuprinsă în această valoare socială care este viața omului” [4, p. 58].

Art. 24, alin.(1) din Constituția Republicii Moldova menționează faptul că „statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică” [1]. În primul act internațional din domeniul dreptului omului, Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 3 se menționează: „orice ființă umană are dreptul la viață...”, „dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege”. „Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat”- declară Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului, art. 2, alin (1) [3].

Așa fiind, este firesc ca legea penală să acorde cea mai mare însemnătate ocrotirii vieții persoanei, pe care societatea este dator să i-o asigure. Această ocrotire se realizează în maniera dreptului penal, adică prin incriminarea tuturor faptelor care, sub un aspect sau altul, aduc atingere vieții persoanei. Legiuirile penale din toate timpurile și din toate orânduirile sociale au recunoscut gradul de pericol social deosebit de ridicat pe care îl prezintă infracțiunile contra vieții, uciderea unei persoane constituind una din cele mai grave fapte, încălcarea dreptului de a trăi creează o nesiguranță socială, un dezechilibru periculos pentru însăși existența societății.

De aceea este firesc ca astfel de acte de încălcare a legii penale care vizează relații

ile sociale ce ocrotesc viața, bunul cel mai de preț al omului, să fie în atenția întregii colectivități și desigur, în primul rând al organelor juridice, cărora le revine sarcina de a acționa împotriva faptelor antisociale în vederea ocrotirii fizice și protecției juridice a vieții persoanei și principalele ei suporturi: integritatea corporală și sănătatea persoanei.

Săvârșirea faptelor care pun în pericol viața constituie, de cele mai multe ori, manifestarea unor indivizi caracterizați prin grave deficiente morale și printr-o agresivitate deosebit de periculoasă, care consideră omul ca pe orice altă ființă de care pot dispune, curmându-i chiar viața prin folosirea brutală a forței fizice.

Experiența dobândită în activitatea de zi cu zi ne oferă posibilitatea de a constata că în combaterea faptelor antisociale și mai ales a celor îndreptate împotriva vieții, un rol important îl dețin organele statului pe de o parte, prin intermediul mijloacelor juridice eficiente de apărare a intereselor legitime ale cetățenilor, de apărare a securității persoanei și, pe de altă parte, munca zilnică depusă de către angajații organelor de drept în scopul asigurării respectării normelor de conduită în societate.

În această ordine de idei, un loc de seamă în politica penală îl ocupă sancționarea infractorilor. Justa individualizare a pedepsei și, implicit, succesul luptei împotriva faptei antisociale obligă instanțele de judecată să examineze cu o deosebită atenție pericolul antisocial al faptei și persoana infractorului. Din aceste considerente, în soluționarea cauzelor se impune lămurirea tuturor aspectelor legate de conținutul concret al infracțiunii săvârșite, de împrejurările comiterii ei, pe de o parte, precum și de consecințele și scopul urmărit, iar, pe de altă parte, examinarea temeinică a persoanei infractorului este de natură să ajute la stabilirea unor sancțiuni care să corespundă

pundă nevoilor de îndreptare ale acestuia.

Se observă astfel că este necesar să supunem unei analize interdisciplinare aspectele criminologice desprinse din statistica oficială a infracțiunilor de omor, precum și problemele specifice activității științifice de investigare criminalistică a omorului, aflându-ne astfel în fața unui ansamblu, complex și unitar de probleme, caracterizat de convergența finalității laturilor sale juridice și criminologice.

Înainte de a trece la descrierea statistică a infracțiunii de omor, ne propunem să prezentăm anumite date care ar reflecta în ansamblu tendințele criminalității în Republica Moldova. Or, fenomenul omorurilor constituie o parte integrantă a criminalității, respectiv este necesară cunoașterea dimensiunilor cantitativ-calitative de ansamblu ale acesteia.

În ultimii 10 ani suntem martorii unei ascensiuni continue a criminalității în Republica Moldova, lucru care ne este mărturisit de datele statistice care evidențiază tendințele de creștere ale acestui fenomen.

Aplicând metoda bazei fixe, cu anul de referință 2007, în care au fost înregistrate 24.362 de infracțiuni, se poate constata următoarea dinamică a criminalității pe teritoriul Republicii Moldova: 2008 în creștere +1,01 (24.788 de infracțiuni); 2009 - +1,05 (25.655 de infracțiuni); 2010 - +1,33 (32.402 de infracțiuni); 2011 - +1,44 (35.124 de infracțiuni); 2012 - +1,47 (35.956 de infracțiuni); 2013 - +1,56 (38.157 de infracțiuni); 2014 - +1,71 (41.786 de infracțiuni); 2015 - +1,52 (39.700 de infracțiuni); 2016 - +1,71 (41.921 de infracțiuni); 2017 - +1,46 (35.581 de infracțiuni); 2018 - + 1,31 (32035 de infracțiuni); 2019 - + 1,29 (31657 de infracțiuni) [2].

Deși din tabloul statistic prezentat mai sus reiese o creștere a criminalității în raport cu anul de referință 2007, anumite tipuri de infracțiuni, precum infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei, din care

face parte omorul intenționat (art. 145 Cod penal al Republicii Moldova), se află într-un ritm dinamic de descreștere. Aplicând metoda bazei mobile, se poate constata că în 2007 au fost înregistrate 1685 de infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei, ceea ce constituie 6,9% din numărul total al criminalității; 2008 - 1680 (6,7%); 2009 - 1667 (6,4%); 2010 - 1892 (5,8%); 2011 - 1707 (4,8%); 2012 - 1647 (4,5%); 2013 - 1519 (3,9%); 2014 - 1475 (3,5%); 2015 - 1389 (3,4%); 2016 - 1505 (3,5%); 2017 - 1250 (3,5%); 2018 - 1218 (0,9%); 2019 - 1127 (0,9%).

Cu referire la omorurile intenționate (art. 145 Cod penal al Republicii Moldova), în perioada anilor 2007-2019, numărul cazurilor, fie a înregistrat o creștere lentă sau o descreștere neesențială (vezi tabelul de mai jos). Aceste oscilații a cazurilor de omoruri intenționate sunt condiționate de o serie de factori criminogeni proprii acestui gen de infracțiune.

O altă constatare care derivă din datele analizate este că în timp ce criminalitatea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei se află în continuă descreștere, omorurile intenționate, în linii generale, se află într-un proces constant, chiar dacă numărul acestora nu este atât de mare.

În continuare, vom analiza infracțiunile de omor în baza informațiilor prezentate de către Serviciul Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne și Direcția analitică a Inspectoratului național de investigații a Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne, pe parcursul anului 2019 comparativ cu anul 2018, pe teritoriul Republicii Moldova.

Astfel, geografic, pe parcursul anului 2019, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 167 de omoruri, cele mai multe au fost înregistrate în: municipiul Chișinău - 34 cazuri; Hîncești - 12 cazuri;

Informația statistică a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova în perioada anilor 2007-2019 și dinamica acestora în baza metodei mobile [2].

Anii	Total infracțiuni	Infracțiuni contra vieții și sănătății	Coeficientul
2007	24362	1685	6,9%
2008	24788	1680	6,7%
2009	25655	1667	6,4%
2010	32402	1892	5,8%
2011	35124	1707	4,8%
2012	35956	1647	4,5%
2013	38157	1519	3,9%
2014	41786	1475	3,5%
2015	39700	1389	3,4%
2016	41921	1505	3,5%
2017	35581	1250	3,5%
2018	32035	1218	3,5%
2019	31657	1127	3,5%

Informația statistică a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova în perioada anilor 2007-2019 și dinamica acestora în baza metodei mobile [2].

Anii	Infracțiuni contra vieții și sănătății	Omor intenționat (art. 145 CP)	Coefficientul
2007	1685	216	12,8%
2008	1680	233	13,8%
2009	1667	240	14,3%
2010	1892	265	14,0%
2011	1707	204	11,9%
2012	1647	212	12,8%
2013	1519	200	13,1%
2014	1475	157	10,6%
2015	1389	177	12,7%
2016	1505	189	12,5%
2017	1250	154	12,3%
2018	1218	159	13,0%
2019	1127	167	14,8%

Căușeni - 10 cazuri; Orhei - 8 cazuri; Bălți - 8 cazuri și Rezina - 6 cazuri.

Comparativ cu anul 2018, din 159 cazuri de omor înregistrate, ponderea cea mai mari o constituie: municipiul Chișinău - 32 cazuri; Criuleni - 8 cazuri; Anenii Noi - 8 cazuri; Hîncești - 7 cazuri; Florești - 6 cazuri; Soroca - 6 cazuri și Bălți - 5 cazuri.

Totodată, atestăm localități care au înregistrat creștere numerică:

- raionul Căușeni cu + 8 cazuri înregistrate sau + 400 %;
- raionul Hîncești cu +5 cazuri înregistrate sau + 71,43 %;
- mun. Bălți cu +3 cazuri înregistrate sau + 60 %;

Concomitent, în 3 localități unde au înregistrat descreștere numerică:

- raionul Cahul cu - 4 cazuri înregistrate sau - 100 %;
- raionul Rîșcani cu - 4 cazuri înregistrate sau -100 %;

- raionul Glodeni cu - 3 cazuri înregistrate sau - 100 %.

Din numărul total de 167 omoruri înregistrate în anul 2019, 94 au fost excepțional de grave, iar 71 omoruri deosebit de grave. Comparativ cu anul 2018, din 159 de omoruri înregistrate, 84 de omoruri au fost excepțional de grave, iar 71 omoruri deosebit de grave.

De asemenea, din numărul total de cazuri înregistrate pe parcursul anului 2019, 68% sunt înregistrate în localități rurale și 32% în localități urbane. În parcuri, străzi pe parcursul perioadei nominalizate au fost înregistrate 25% omoruri, iar 75% se comit în apartamente și case particulare.

După timpul de comitere, conform perioadei de referință (anul 2019), infracțiunile de omor se comit mai des dimineața de la orele 06:00 - 12:00 în 61 cazuri înregistrate după cum urmează:

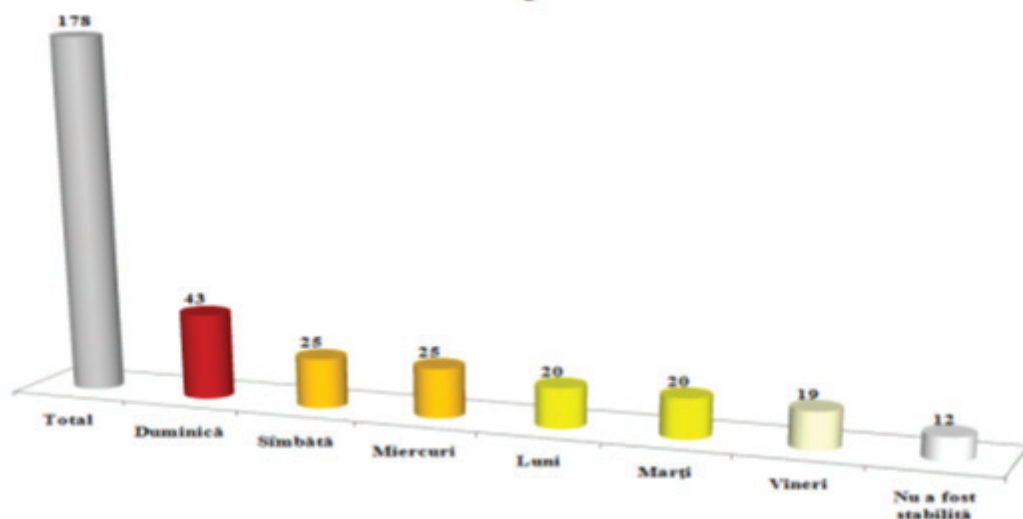
Timpul comiterii	Numărul de infracțiuni
Dimineața (6-12)	61
Seara (18-24)	53
Noaptea (orele 24-6)	45
Ziua (12-18)	8
Nu este stabilit	13
Total	178

Efectuând analiza după zilele săptămânii, pe parcursul anului 2019, se stabilește că mai des sunt comise infracțiunile de omor în zilele de Duminică (43 de cazuri), Sâmbătă (25 de cazuri) și Miercuri (25 de cazuri).

grave, 55 (77,46%) reprezintă categoria deosebit de grave.

În perioada a 12 luni 2019 constatăm o pondere de comitere a omorurilor de circa 0,57 infracțiuni la 10 000 locuitori, care comparativ cu perioada analogică a anului

Zilele săptămânii

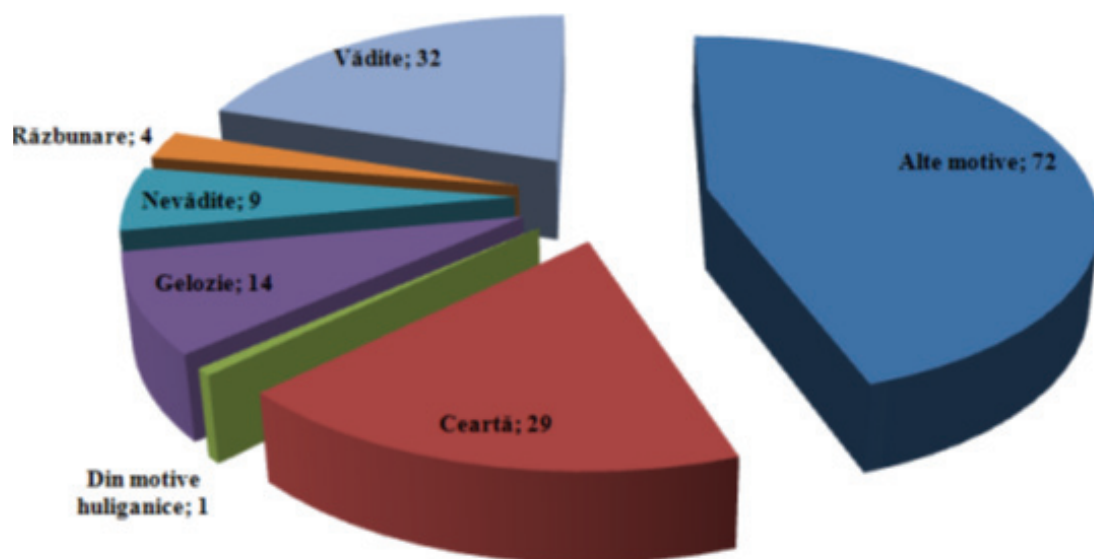

În rezultatul analizării informațiilor prezentate de către Serviciul Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne, s-a constatat că din numărul total de 167 infracțiuni de omor înregistrate pe parcursul anului 2019, în 111 cazuri (66,46%) a fost finalizată urmărirea penală, dintre ele 69 (73,40%) sunt în categoria omorurilor excepțional de grave, 41 (57,75%) reprezintă categoria deosebit de grave și în 135 (80,84%) de cazuri cauza penală a fost expediată procurorului, dintre ele 79 (84,04%) sunt în categoria omorurilor excepțional de

2018 de 0,54 infracțiuni la 10 000 locuitori, respectiv s-a evidențiat o creștere de circa + 0,03 infracțiuni la 10 000 locuitori.

O altă constatare importantă reiese din motivul comiterii infracțiunii de omor pe parcursul anului 2019. Astfel, în cele mai dese cazuri de comitere a infracțiunilor de omor pe întreg teritoriul Republicii Moldova motivele sunt următoarele:

- ceartă - în 29 cazuri înregistrate;
- gelozie - în 14 cazuri înregistrate;
- răzbunare - în 4 cazuri înregistrate;
- alte motive conform diagramei:

Pe parcursul anului 2019 în urma comiterii a 167 infracțiuni de omor, în fișa infracțiunii constatate au fost completate datele cu referire la instrumentele/mijloacele folosite la comiterea omorurilor doar în 91 cazuri, și anume:

- cuțit, pumnal: în 38 cazuri înregistrate;
- alte obiecte care sunt prevăzute pentru violență: în 14 cazuri înregistrate;
- armă de foc: în 10 cazuri înregistrate;
- alte instrumente/mijloace conform tabelului:

Instrumentul atentării	Numărul de cazuri
Cuțit, pumnal, stilet	38
Alte obiecte care sunt prevăzute pentru violență	14
Armă de foc	10
Altă armă albă	5
Grenadă	3
Obiect plat tare	3
Topor	3
Alt obiect, care nu este prevăzut pentru violență	2
Alte mijloace deghizate	2
Ciocan	2
Obiect înțepător	2
Rangă	2
Șurubelniță	2
Balonaș cu gaze	1
Laț	1
Piatră	1
Total	91

În literatura de specialitate criminologică, se afirmă că înainte de a lua măsuri împotriva criminalității, în primul rând, este necesar de a cunoaște ce se întâmplă, adică: ce fel de infracțiune se săvârșește, locul de săvârșire a infracțiunilor, metodele de săvârșire a infracțiunilor, timpul de comitere a infracțiunilor, personalitatea infractorilor, care sunt consecințele ca urmare a comiterii infracțiunilor, personalitatea victimelor, cât de grave sunt infracțiunile, în ce mod infracțiunile distrug societatea sau care sunt tendințele criminalității [6, p. 28].

Totodată, susținem poziția autorilor V. Bujor și O. Bejan, precum că aplicând metode, tehnici și procedee speciale de analiză criminologică a infracțiunii de omor, putem răspunde la o serie de întrebări: ce se întâmplă? cum a fost comisă infracțiunea? când a fost comisă? cine a comis-o? etc.

Astfel, în urma plăcerii acestor tehnici și tactici, avem posibilitatea să descriem portretul infracțiunilor de omor înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova sau să efectuăm o prezentare sistematică a celor mai importante caracteristici acestui tip de infracțiune.

Susținem punctul de vedere exprimat de autorul Iu. Larii, precum că, în scopul acumulării și analizei informațiilor criminologice, cercetătorii pot folosi un arsenal

bogat de metode care aparțin diferitor științe. Totuși, cele mai importante în acest sens sunt metodele statistice menite să studieze starea și evoluția diferitor fenomene sociale, inclusiv a criminalității [5, p. 231]. Cu ajutorul acestor metode pot fi colectate și generalizate informațiile despre caracteristicile cantitative ale criminalității, cauzele și condițiile acestui fenomen, personalitatea infractorului, victima infracțiunii etc. Această informație permite relevarea legităților și particularităților tipice fenomenelor studiate, precum și dependența sau interacțiunea dintre ele. Ca urmare, pot fi obținute informații necesare pentru elaborarea diferitor măsuri de prevenire a criminalității, inclusiv pentru aprecierea respectivului sistem de măsuri eficiente.

În această ordine de idei, concluzionăm, că eficiența și succesul activității de prevenire a infracțiunilor de omor se datorează unui studiu amplu asupra analizei statistice criminologice acestui gen de infracțiune. Practic, este imposibil de întreprins un arsenal de măsuri de prevenire eficiente, fie de către organele de drept, direct responsabile de asemenea activitate sau de alte organe de stat, organizații publice și sociale, destinate să preîntâmpine comiterea faptelor antisociale, fără efectuarea unei analize a statisticii criminalității.

BIBLIOGRAFIE

1. Constituția Republicii Moldova (adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.07.1994). Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 1 din 12.08.1994.
2. Date statistice MAI. În: <https://mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistice> (vizitat la 20.05.2020).
3. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10.09.1948.
4. Dobrinescu I., Infracțiuni contra vieții persoanei, București, Ed. Academiei Române R.S.R., 1987, p. 184.
5. Iurie Larii, Criminologie, Chișinău, 2020, Ed. Cartea Militară, p. 231, ISBN 978-9975-3366-1-1.

6. Valeriu Bujor, Octavian Bejan, Elemente de statistică criminologică, Chișinău, 2014, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, p. 28, ISBN 978-9975-71-591-1.

Prezentat: 2 octombrie 2020.

E-mail: cicala.alexandru@gmail.com